

**ՁԼՍ Եթիկայի Դիտորդ մարմնի եզրակացությունը Հայաստանի լրատվամիջոցներում
2007 թվականի խորհրդարանական ընտրությունների լուսաբանման վերաբերյալ**

2007 թվականի մարտի 10-ին ՁԼՍ ինքնակարգավորման ԵՄԱ նախաձեռնությամբ միացած լրատվամիջոցների եւ լրագրողական կազմակերպությունների ղեկավարների հավաքում ընտրված Դիտորդ մարմինը, քննարկելով 2007 թվականի խորհրդարանական ընտրությունների ընթացքում հայկական լրատվամիջոցների գործունեությունը, հանգել է հետեւյալ եզրակացություններին.

1. 2007 թվականի խորհրդարանական ընտրությունների ժամանակ արձանագրվել են լրատվամիջոցների գործունեության եւ դրական, եւ բացասական միտումներ: Դրական էր այն, որ այս ընտրարշավը լուսաբանելիս ՁԼՍ-ներն ավելի հազվադեպ էին թույլ տալիս թեկնածուների եւ կուսակցությունների հասցեին վիրավորանքներ կամ պիտակավորում նրանց: Բացասականն էր՝ որ ՁԼՍ-ները կանոնակարգված մոտեցում չունեին ընտրությունների մասնակիցներին եթերաժամանակ (թերթային տարածք) տրամադրելու հարցում. այսինքն՝ լրատվամիջոցների մեծ մասում մեկ թեկնածու կամ կուսակցություն, առանց բավարար հիմնավորման, մի քանի անգամ ավելի շատ լուսաբանում էր ստանում, քան ուրիշները: Ասվածն առաջին հերթին վերաբերում է հեռարձակվող ՁԼՍ-ներին, որոնք չմշակեցին տարբեր կուսակցությունների ներկայացուցիչներին հաղորդման հրավիրելու հրապարակային ժողովրդավարական կանոններ, հետեւաբար եւ՝ չառաջնորդվեցին այդպիսի կանոններով:

2. 2007 թվականի մարտի 10-ին 18 լրատվամիջոցներ ստորագրեցին միասնական Վարքականոնը (ավելի ուշ դրան միացան եւս երկու լրատվամիջոցներ), որն ուներ հավելված՝ «Հռչակագիր՝ ընտրությունների եւ հանրաքվեների լուսաբանման սկզբունքների վերաբերյալ»: Վարքականոնը ստորագրած լրատվամիջոցները ձգտում էին կատարել այդ Հռչակագրի, ինչպես նաեւ՝ ընտրությունների լուսաբանմանը վերաբերող օրենսդրության պահանջները:

3. Միեւնույն ժամանակ՝ հայաստանյան որեւէ լրատվամիջոցի կողմից ընտրությունների լուսաբանման քաղաքականություն չմշակվեց: Սա հատկապես վերաբերում է հեռուստաընկերություններին, որոնք այդպես էլ նախընտրական միջոցառումների, նախընտրական ժամանակաշրջանում պաշտոնական հանդիպումների, ԱԺ պատգամավորի թեկնածու պաշտոնատար անձանց գործունեության մասին նյութեր պատրաստելու, խորհրդարանում տեղ ստանալուն հավակնող ՁԼՍ սեփականատերերի, ղեկավարների եւ լրագրողների համար եթերի մատչելիության կանոններ չձեւավորեցին: Ընդամին, հիմքեր կան ենթադրելու, որ հեռարձակվող շատ ՁԼՍ-ներ ղեկավարվում էին գաղտնի ցուցումներով, որոնք մի շարք դեպքերում պայմանավորեցին թեկնածուների եւ կուսակցությունների նկատմամբ կանխակալ վերաբերմունքն ու անհավասար հնարավորությունները: Ըստ էության՝ միայն Հայաստանի հանրային հեռուստառադիոընկերությունը ուներ կուսակցություններին վճարովի եւ անվճար եթերաժամանակ տրամադրելու գրաֆիկ՝ «ՀՀ Ընտրական օրենսգրքի» պահանջներին համապատասխան հաստատված ՀՀ ԿԸՀ-ի կողմից:

4. Ոչ մի հեռուստաընկերություն քաղաքական գործիչների մասնակցությամբ զվարճալի հեռուստաշոունների արտադրության եւ ցուցադրման սահմանափակում չմտցրեց: Այսինքն՝ քաղաքական որոշ գործիչներ, ընտրարշավի ընթացքում մասնակցելով զվարճալի, ժամանցային հաղորդումների՝ ընտրողների համակրանքը շահելու լրացուցիչ հնարավորություն էին ունենում եւ դրանով իսկ առավելություն էին ստանում մրցակիցների նկատմամբ:

5. Նախորդ երկու կետերում նշված պատճառներով խախտվում էր բոլոր թեկնածուների եւ կուսակցությունների համար հավասար հնարավորությունների սկզբունքը, առաջանում էին իրավիճակներ, երբ լուրջ հիմքեր կային խոսելու վարչական ռեսուրսի օգտագործման մասին:

6. Դիտորդ մարմնի նախաձեռնությամբ 2007թ. հունիսի վերջին հարցում անցկացվեց խորհրդարանական ընտրություններին մասնակցած 23 կուսակցությունների/դաշինքի շրջանում՝ պարզելու համար նրանց կարծիքներն ու գնահատականները՝ հայկական ՁԼՄ-ներում ընտրարշավի լուսաբանման վերաբերյալ:

Ըստ ստացված տվյալների՝ միայն մեկ կուսակցություն է լրատվամիջոցների աշխատանքը գնահատել «գերազանց», 5 կուսակցություն՝ «լավ», 11-ը՝ «միջակ», 6-ը՝ «անբավարար»: Հարցվողներին նաեւ առաջարկվել էր անվանել 3 լրատվամիջոց, որոնք առավել հաջողությամբ իրականացրին ընտրությունների մասնակիցների մասին ընտրողներին օբյեկտիվ տեղեկացնելու գործառույթը: Այստեղ ցուցակը գլխավորում էին «Առավոտ» օրաթերթը (12 ծայն) եւ «Ազատություն» ռադիոկայանի հայկական ծառայությունը (10): Երրորդ տեղը 6-ական ծայնով բաժանում են Հ1-ը, Հայաստանի հանրային ռադիոն եւ «Երկիր Մեդիա» ՀԸ-ը: Հարցվողները պետք է նաեւ նշեին 3 ՁԼՄ, որոնք, իրենց կարծիքով, առավել կողմնակալ են լուսաբանել ընտրարշավը: Առավել շատ բացասական գնահատականի արժանացել է «ԱԼՄ» ՀԸ-ը (9 կուսակցություն այդպես է գնահատել), նրան հետեւում է «Հայկական ժամանակ» օրաթերթը (6), 3-րդ տեղում են «Գոլոս Արմենիի» թերթը եւ Հ1-ը (5-ական): Ինքնակարգավորման նախաձեռնության մեջ ընդգրկված ՁԼՄ-ներից 3-ական բացասական գնահատական են ստացել Հ2 հեռուստատալիքը եւ «Առավոտ» օրաթերթը: Հարցման ընթացքում 5 կուսակցությունների ներկայացուցիչներ մեկական օրինակ են բերել, երբ ընտրություններին վերաբերող նյութերում ՁԼՄ-ները խախտել են լրագրողական էթիկայի նորմերը: Դրանցից երկուսը վերաբերում են ինքնակարգավորման նախաձեռնության մեջ ընդգրկված լրատվամիջոցներին՝ Lragir.am կայքին եւ «Ազգ» օրաթերթին: Սակայն Դիտորդ մարմինը, ուսումնասիրելով արված դիտողությունները, երկու դեպքում էլ Վարքականոնի եւ նրան կից Հռչակագրի խախտում չարձանագրեց:

7. Նկատի ունենալով, որ ընդամենը մի քանի ամիս հետո Հայաստանում սպասվում են նախագահական ընտրություններ, Դիտորդ մարմինը կոչ է անում բոլոր ՁԼՄ-ներին՝ մշակել եւ հայտարարել սեփական կանոններ՝ որպես քայլ՝ ինքնակարգավորման արդյունավետ համակարգի ձեւավորման ճանապարհին, եւ ընտրությունների լուսաբանման ընթացքում առաջնորդվել անկողմնակալության եւ անաչառության սկզբունքներով:

*Ընդունվել է ՁԼՄ-ների էթիկայի Դիտորդ մարմնի
2007 թվականի սեպտեմբերի 12-ի նիստում*